



**Biblija – Stari Zavjet 2019./2020.**  
**ponedjeljak 11:15, srijeda 10:15,**  
**ECTS 6, [amdg.ffrz.hr](http://amdg.ffrz.hr)**



***Jezici SZ***

***Kozmos i anthropos***

**Stvaranje svijeta i čovjeka  
na prvim stranicama Biblije**

**[amdg.ffrz.hr](http://amdg.ffrz.hr)**

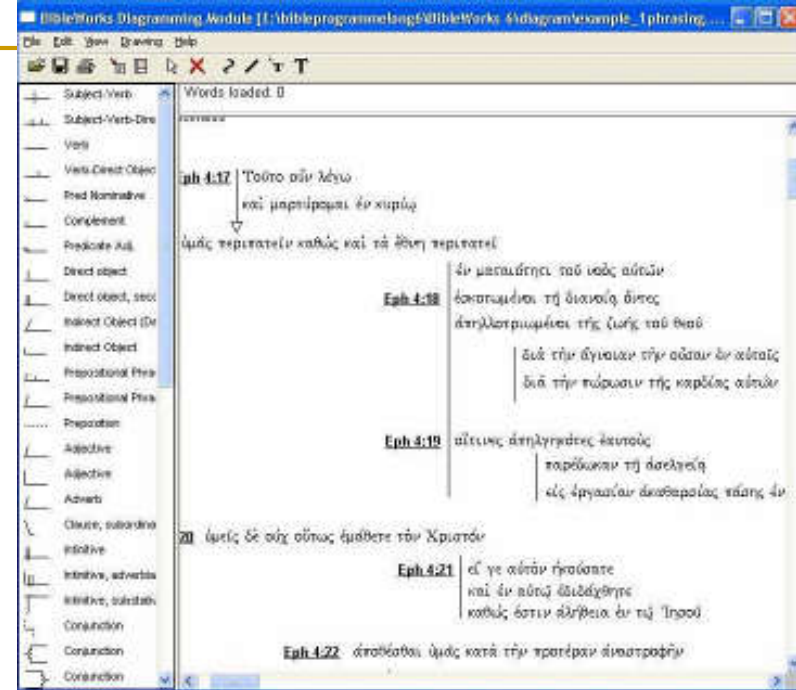
**→ Nastava: FFRZ**

**→ Biblija – Stari zavjet**

**Literatura, Audio udžbenik**

# Stari zavjet

- Gdje u praksi?...
- Liturgija i duhovnost
- Znanost
  - Religiologija, filozofija
- Povijest
- Književnost i lingvistika
- Likovna i glazbena umjetnost...



# Jezici Staroga zavjeta

- hebrejski
- aramejski: Dn (2,4b-7,28) i Ezr (4,8-6,18; 7,12-26)
- grčki: 7 “deuterokanonskih” (Tob, Jdt, 1 i 2 Mak, Mudr, Sir, Bar) i dodatci Dn 3,24-90 + 13.14 i Est
  - KS: kurziv, Šarić: A, B, C, D...
  - NZ grčki
- prijevodi:
  - LXX – grčki (2. st. pr. Kr.)
  - Vulgata (Vg.): novi jezik + Novi zavjet
    - Sv. Jeronim
    - latinski (kraj 4. st.), redakcija i prijevod
- citiranje: npr. 1 Sam 3,1–5



Svečana Biblija zagrebačke katedrale, XIV. st.

# “Rukopisi”

- *Apografi* – prijepisi
- hebrejski (SZ): Codex Leningradensis (11. st.)
  - Aleppo Codex 930. g  
([www.aleppocodex.org](http://www.aleppocodex.org))
- Grčki (SZ + NZ) 4. st:
  - Vatikanski (B)
  - Sinajski (S)
- Od 1947. Kumran
  - 1. st. pr. Kr.
  - Vjerno sačuvani



- **Hrvatski:**
- <http://biblija.ks.hr/>
- <http://www.intratext.com/IXT/SCR0002>

---

# Kozmos i anthropos

**Stvaranje svijeta i čovjeka u Post 1s**

---

**Post 1,1-2,4a  
makrokozmos**

**Post 2,4b-25  
mikrokozmos**

# Podrijetlo svijeta

Lucas Cranach,  
Stvaranje 1534



- “neka bude” → “i bi” (Post 1,3.6.14s):
- svjetlo (3), nebeski svod (6), svjetlila (14s)
  - 6x “i reče Bog” → “i bi tako”
- Bog *stvara*: אָרָא *bārá’* – Božje djelovanje  
Post 1,1; 2,4; 1,21; 1,27; 2,3
  - nebo i zemlja (1,1; 2,4)
  - morske životinje i ptice (1,21)
  - čovjek (3x 1,27);
  - “sve” (2,3)
- Bog *daje ime*: Post 1,5.8.10; 5,2
  - dan i noć (1); nebesa (5); kopno i more (10)  
čovjek (5,2)
- Bog *blagoslivlja*: 1,22.28; 2,3
  - Ribe (22); čovjek (28); sedmi dan (2,3)
- **sedmi dan:**
  - Božji odmor (*šābat* – stati),  
sve dovršeno (2,2)
  - blagoslovljen (3)
  - posvećen (3)



# Stvorenje s povjerenjem

- שבַע *šb‘* – “prisegnuti” *nišba‘*
- – “sedam” *šib‘â*
- Dani: Post 1,2-5.6-8.9-13.14-19.20-23.24-31; 2,1-4
  - Refleksija i procjena:
- “i vidje” – “dobro je” טוב *tôb* u
  - Post 1,4.10.12.18.21.25.31 – Na što se odnosi?
  - Svjetlost; kopno i more; zelenilo i drveće; sunce, mjesec i zvijezde; ribe i ptice; kopnene životinje
- Zaključak: 1,31
- “*jako* dobro” – “sve” (v31)



# Podignite, vrata (Ps 24)

D A Hm A G A D

Po-dig-ni-te vra-ta nad-vrat-ni-ke svo-je do-la-zi slav - ni kralj!

The image shows a musical score for the hymn 'Podignite, vrata (Ps 24)'. The score is written on a single staff in G major (one sharp) and 4/4 time. The melody is simple and consists of quarter and eighth notes. The lyrics are written below the notes, and chord symbols (D, A, Hm, G) are placed above the staff. The background features a decorative border of colorful confetti on the left and a solid orange and green bar at the top.



# Glagol ברָא – 7x

- 1. Bog *stvara* nebo i zemlju (1,1)
- 2. *stvara* morske životinje (1,21)
- 3. *stvara* čovjeka na svoju sliku (1,27)
- 4. *stvara* ga na sliku Božju (1,27)
- 5. *stvara* ga kao muško i žensko (1,27)
- 6. Odmara se od svega svojega djela što ga je *stvorio* (2,3)
- 7. Nebo i zemlja su *stvoreni* (2,4).



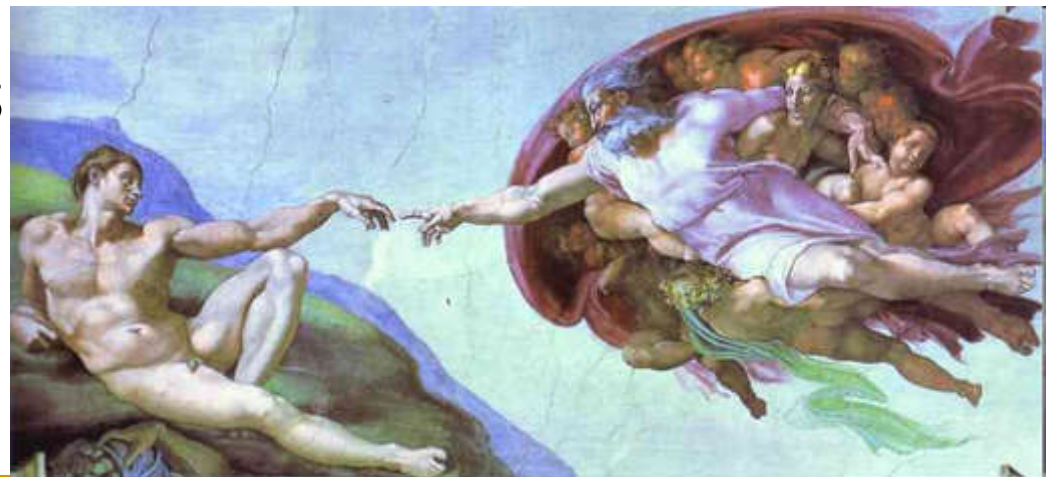
# Četiri moguće predaje

- (Ili izvori)
- *jahvistička* (J) – npr. Post 2:
  - slikovitost, antropomorfno o Bogu
  - čovjekov obični život, grešnost
- *elohistička* (E) – ‘*elohîm* Bog, božanstvo
- **deutoronomistička** (D)
  - stil i poruka Pnz (=Deuteronomium)
- **svećenička** (P) – npr. Post 1:
  - red, brojevi, uzvišenost Božja,
  - kult: večer, jutro = večernja i jutarnja žrtva u hramu



# Podrijetlo čovjeka

- ***Odakle***: stvorenje (Post 1s),
- **ברא** *bārá'* (3x v27; 3x 5,1s; 6,7)
- **Kao za svemir** (1,1.21; 2,3s)
  - u Post **ברא** ukupno 11x
- ***Kada?*** usp. **1,24**
- **6. dan** (bića na kopnu)
  - unutar kozmosa
  - “djelo dovršeno” (2,2);
  - “jako dobro” (1,31)
- **“Načinimo!”** (1,26)
  - automotivacija



# Adam = Čovjek

- *Od čega* (Post 2,7)?
- prah + dah
- אדם 'ādām (Post 2,7 אדמה 'adāmâ)
- zemljan, zemaljski
- = עפר מן האדמה 'āfār mîn ha'adāmâ
- “prah od zemlje” koji prima
- נשמת חיים *nišmat hajjîm*
- “dah života” od Boga





# Svrha

- ***Zašto?***
- **רדה *radâ***
  - gospodariti (1,26.28)
  - ⇔ מַשָּׂל *mašál* (16s)
- = עבד *'abád* (Post 2,5.15) obrađivati, opsluživati;
- שמר *šāmár* (2,15) čuvati, obdržavati
- napunite zemlju (1,28) ⇔
- napunite vode morske (22)



# Slika Božja – *jedina*

- צלם אלהים *šélem 'elohîm*  
(Post 1,27; 9,6)
  - ⇔ “Ne pravi sebi lika!” (Izl 20,4)
  - “Bogu Božje” (Mk 12,17)
  - Bliskost u Post 5,3?

## ■ Dijete roditelju

## ■ Zajedništvo: načini*mo*! 1,26

- → stvori *ih* v27
- Nije dobro da je sam (2,18)

## ■ קרא *qārâ'* prozvati:

- 2,19; 3,20 (usp. 1,5.8.10)
- sve životinje; Eva
- dan, noć (1,5); nebo (8); zemlja, more (10)



## ■ Čovjek u Post 1,28; 5,2; 9,1

## ■ Blagoslovljen

## ■ “Ti ćeš biti blagoslov” (12,2)

- Abraham
- Melkisedek blagoslivlja (14,19)



# Plodnost

- ❑ Prva zapovijed u Post **1,28**:
- ❑ = blagoslov
- **Budite plodni i rastite!**
- פרי (*p<sup>e</sup>ri*) plod; רב (*rab*) puno, veliko
  - ❑ U Post 9,1; 35,11:
- Noa – množina (9,1)
- Jakov – u jednini (35,11)
  - ❑ Metoda u **Iv 15,5**?
- *Tko ostaje u meni, taj donosi mnogo roda (Iv 15,5)*



# Kristova primjena

- Slika iz prirode:
- Loza na trsu (15,5)
  - Svrha izabranja u Iv 15,16:
- Izabrao sam vas –  
da plod donosite... (15,16)
- Plod koji ostaje



# Obilat rod

- Obilat rod u Iv 12,24?
- Pšenično zrno
  - Rast: Ef 4,13
- Savršen čovjek (4,13):
- uzrast punine Kristove (4,13)
  - Slika Božja u Iv 15,4s
- Ja u vama (4)/ ja u njemu (5)

